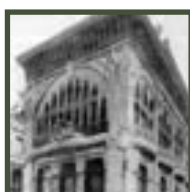

BARCELONA I EL MAR

(Per una vela en el mar blau)

La Barceloneta

Biblioteca de la Fraternitat
Tomàs Garcés

El Port Vell

L'Escola del Mar
Joaquim Salvat-Papasseit

Les Drassanes

El Museu Marítim
Verdaguer, Vila-Matas i Cervantes

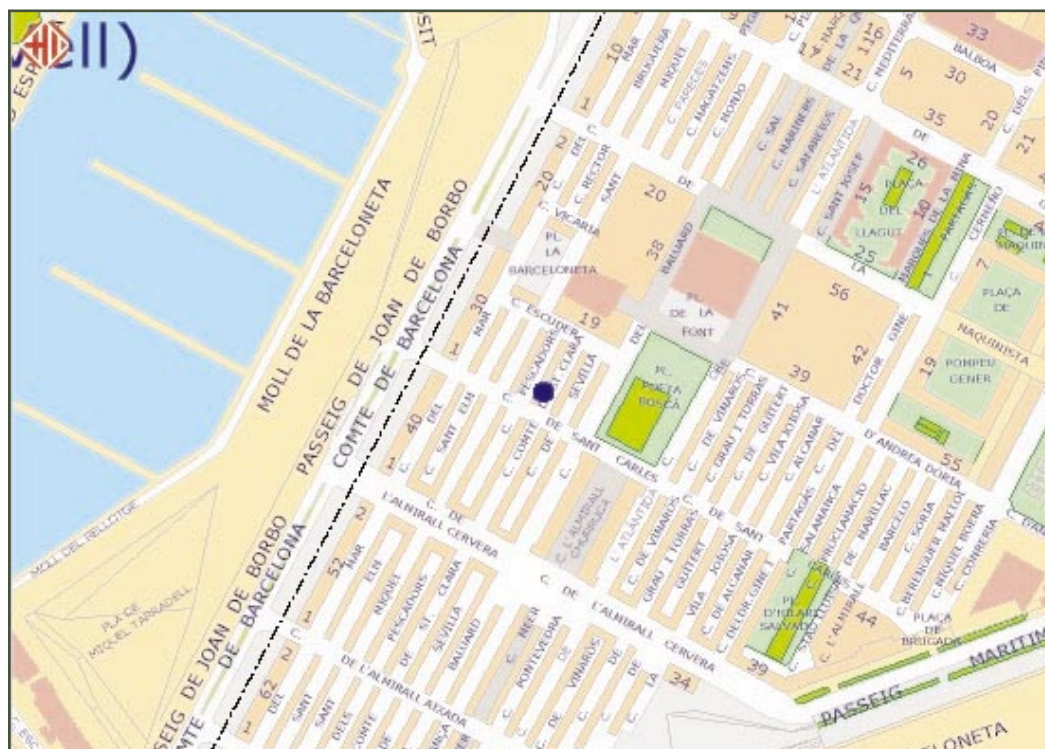
En aquest itinerari farem un passeig per l'imaginari mariner i portuari de la ciutat de Barcelona, forjat per escriptors de segles i tradicions diferents. Perquè Barcelona no és només terra, muntanya, ciment i asfalt, sinó també l'olor de sal i peix dels carrers de la Barceloneta, la remor de les ones de la platja, el port i, en definitiva, tot allò que fa d'aquesta metròpoli una capital de la Mediterrània.

LA BARCELONETA

«Els pares es guanyaven prou la vida –però no gaire més– per enviar els fills a una bona escola. A “Barcelona”. Perquè fora del barri era ja Barcelona. Calia travessar, sortint de la Riba, tot aquell ample espai flanquejat pels dipòsits comercials, on s’apilaven sovint les bales de cotó i els taulons d’olorosa fusta.»

[*El temps que fuig*, de Tomàs Garcés]

L’itinerari Barcelona i el mar s’inicia al cor de la Barceloneta, un barri creat fa 250 anys a fi d’encabir-hi la població que havia estat desallotjada a conseqüència de la construcció de la Ciutadella, un cop acabada la Guerra de Successió.

Amb el pas dels anys, la Barceloneta es va anar forjant una identitat pròpia, molt lligada a la mar i als oficis de tradició marinera que practicaven bona part dels seus habitants. El nomenclàtor del barri ens ofereix força testimonis d’aquest lligam, i a mesura que l’itinerari avança ens anem trobant amb el carrer dels Mariners, el carrer de l’Atlàntida, la plaça del Llagut i tants d’altres que no paren de recordar-nos que la història de la Barceloneta està marcada per la mar.

L’itinerari també passa per sota de l’arc de l’antiga fàbrica de La Maquinista situat al final del carrer del mateix nom. Juntament amb la mar i els seus oficis, la indústria pesant va ser durant molt de temps un dels principals focus d’activitat econòmica del barri, i també una de les causes, juntament amb la proximitat del port, que provocà que la Barceloneta fos una de les zones més castigades pels bombardejos de la Guerra Civil.

LA BIBLIOTECA DE LA FRATERNITAT

Al carrer Comte de Santa Clara trobem l'antiga cooperativa obrera de consum La Fraternitat. La història del barri se'ns fa present en aquest edifici singular d'inspiració modernista: les seves lluites, la seva empena i vigor, les seves victòries i derrotes. En el moment en què es construï (l'any 1918), el barri bullia en una agitació ideològica considerable. L'obrerisme, la pedagogia, l'art: tot es contagiava d'un estat d'esperit inquiet i creatiu.

Convertit en biblioteca municipal, l'equipament ofereix un interessant fons bibliogràfic i documental sobre la Barceloneta i la seva gent.

TOMÀS GARCÉS

(1891-1993)

Fill de la Barceloneta, Tomàs Garcès va néixer al carrer de Sant Carles, cantonada Vila Joiosa, molt a prop del mercat del barri. Ben aviat, va fundar la revista *Mar Vella*. La seva activitat periodística continuà amb col·laboracions a "La Publicitat" (on sovint signava amb el pseudònim de Ship-Boy), a la "Revista de Catalunya" i a la "Revista de Poesia". El seu primer llibre de poemes (*Vint cançons*) apareix l'any 1922 i en ell trobem una presència constant d'imatges extretes de la vida marinera, fruit del veïnatge quotidià amb la mar. Sens dubte una de les personalitats que van influir més poderosament en la seva inclinació cap a la poesia fou Joan Salvat-Papasseit, amb qui mantingué una sòlida amistat; Tomàs Garcès dedicà força textos a la figura del poeta, agrupats majoritàriament en el llibre *Sobre Salvat-Papasseit i altres escrits*. Després d'un breu exili, tornà a Catalunya on continuà la seva carrera literària amb obres com *El caçador*, *La nit de Sant Joan* o *Grèvol i Molsa*.

OBRA:

Vint cançons. Barcelona, Llibreria Nacional Catalana, 1922.

L'ombra del lledoner. Barcelona, Editorial d'Art, 1924.

Paisatges i lectures. Barcelona, Catalònia, 1926.

El somni. Barcelona, Editorial d'Art, 1927.

Paradís. Barcelona, Editorial La Branca, 1931.

Notes sobre poesia. Barcelona, Catalònia, 1933.

El senyal. Barcelona, Editorial d'Art, 1935.

El caçador. Barcelona, Selecta, 1947.

Vint cançons i altres poemes. Barcelona, Aymà, 1949.

La nit de Sant Joan. Barcelona, Quaderns de Poesia, 1951.

Grèvol i molsa. Barcelona, Barcino, 1953.

Viatge d'octubre. Barcelona, Edicions Proa, 1955.

Obra poètica. Barcelona, Selecta, 1961.

Quadern de la Selva. Barcelona, Quaderns de Poesia, 1962.

Plec de poemes. Barcelona, Catalònia, 1971.

Sobre Salvat-Papasseit i altres escrits. Barcelona, Selecta, 1972.

Els dotze llibres d'Agelet. Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1981.

Vers i prosa. Barcelona, Joventut, 1981.

El temps que fuig (dietari 1933-1983). Barcelona, Laertes, 1984.

Escrit a terra. Barcelona, Columna, 1985.

Cinc converses (amb Joaquim Ruyra, Víctor Català, Pompeu Fabra, Josep Carner i Guerau

---

de Liost). Barcelona, Columna, 1985.
Poesia completa. Barcelona, Columna, 1986.
Prosa completa I. Barcelona, Columna, 1988.
Prosa completa II. Barcelona, Columna, 1991.

SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA:

AA. DD. *Tomàs Garcés. Homenatge*. Barcelona, Institució de les Lletres Catalanes, 1992.
AA. DD. *Tomàs Garcés, centenari: 1901-2001*. Barcelona, Institució de les Lletres Catalanes, 2001.
MANENT, A. *Tomàs Garcés. Entre l'Avantguarda i el Noucentisme*. Barcelona, Edicions 62, 2001.

TEXTOS:

«Si recordo els temps de la meva infantesa, només veig menestralia i classes humils al meu entorn. Els veïns, els companys de col·legi, els clients de les botigues del meu pare, què eren? ¿Amb qui jugava jo pels carrers, sinó amb el fill del barber de davant de casa i amb aquell pobre orfe, sempre enginyós i fantàstic, acollit ara a l'Asil municipal? Als catorze anys, ¿qui em deixava fullejar la seva col·lecció de diaris de la setmana, que guardava gelosament a causa dels seus gravats en helio, blavencs o verdosos? Era José, el jove metal·lúrgic de La Maquinista, tan pulcre i ensabonat, el diumenge al matí, amb la seva negra gorra d'alpaca. I de llibres, ¿on en trobava, sinó a casa del descarregador del moll, i del carboner del carrer de l'Alegria i del brigada de la caserna propera? Quan anava i tornava del col·legi a casa, amb qui formava colla?: amb el noi de l'altra barberia de vora el Passeig i el del quiosc de begudes del moll o el fill del delineant de La Maquinista. Els pares es guanyaven prou la vida –però no gaire més– per enviar els fills a una bona escola. A “Barcelona”. Perquè fora del barri era ja Barcelona. Calia travessar, sortint de la Riba, tot aquell ample espai flanquejat pels dipòsits comercials, on s'apilaven sovint les bales de cotó i els taulons d'olorosa fusta, per arribar a la plaça d'Antoni López i, trencant pel carrer Ample, enfilar el de Regomir, on hi havia la nostra escola. Els pares n'estaven orgullosos.»

[Fragment del dietari *El temps que fuig*, de Tomàs Garcés]

Vaixell que dorms en el port,
embolicat de tenebra!
Has desat els gallarets
i són plegades les veles.
Només crema un llantió
dalt de tot de l'arbre mestre.
Si el mariner et guarda el son
la lluna també te'l vetlla.

Silenci de l'alta nit!
L'aigua del port és quieta
i tèbia com un coixí.
El cel és pàl·lid i tendre

---

com si fos humitejat
de rosada matinera.
La nau s'adorm poc a poc
sota els ulls del sentinella.

Si fa una mica de vent
ja vacil·len les estrelles.
El tràngol gronxa les naus
i a punta d'alba llangueixen
la lluïssor dels estels,
la remor de la taverna.
El vaixell s'ha deixondit
i obre totes les lluernes.

Trèmula dolçor del maig,
joia de la brisa fresca!
El mar sembla fet pel goig
dels gallarets i les veles.
Mariners, cal feinejar,
que es fa dejorn i clareja.
La mar, més enllà del port,
s'ha desfet la cabellera.
[Cinc cançons del port (tria), de Tomàs Garcés]

BIBLIOTEQUES MÉS PROPERES

BIBLIOTECA BARCELONETA - LA FRATERNITAT
Comte de Santa Clara, 8-10

EL PORT VELL

«Ara no es fa prô jo encara ho faria
–si d'un amor sofrís el desengany–
l·ligar l'atzar de la mar a ma vida
i anar tan lluny que no pogués tornar.
Oh, si el vaixell duia el nom de l'amiga
–de tant d'enyor llanguiria la mar»

[Ara no es fa prô jo encara ho faria, de Joan Salvat-Papasseit]

L'itinerari no s'atura i enfila cap a la Torre de Sant Sebastià, construïda amb motiu de l'Exposició Universal de 1929. Un cop a dalt de tot d'aquesta talaia magnífica que és la Torre de Sant Sebastià, veiem per un costat la ciutat estesa als nostres peus, i per l'altre costat la immensitat de la mar que es perd en l'horitzó.

Baixem de la torre i, de seguida, arribem a la seu del Consorci del Far. Situat al carrer Escar, aquest centre dels treballs del mar ofereix una biblioteca general sobre el mar, el litoral i la navegació. En aquesta biblioteca trobarem, a més de llibres de referència sobre diferents aspectes de la vida marinera, una hemeroteca amb publicacions especialitzades i una cartoteca on podrem consultar cartes de navegació. El Consorci del Far també duu a terme activitats formatives, de recerca i de recuperació del patrimoni mariner del litoral català.

La següent escala del nostre itinerari serà el Moll de la Fusta, on podem veure el monument a Salvat-Papasseit, artífex d'una obra literària que ens demostra com l'esperit de l'home pot enlairar-se per damunt de l'adversitat que l'afligeix.

L'ESCOLA DEL MAR

Filla del mateix esperit lliure, nasqué, l'any 1922, l'Escola del Mar. Aquest centre pedagògic renovador va començar com una escola de primera ensenyança destinada a nens i nenes l'estat de salut dels quals, sense estar malalts, feia aconsellable una educació a l'aire lliure i a prop del mar.

L'Ajuntament de Barcelona va instal·lar-la al final del carrer de l'Almirall Aixada, al costat dels Banyes Orientals i mirant cap a l'aigua. Un espai privilegiat que avui ocupa la plaça del Mar. L'escola mantingué aquesta ubicació fins l'any 1938 quan l'edifici fou destruït durant un bombardeig.

JOAN SALVAT-PAPASSEIT

(1894-1924)

Iniciat en el periodisme amb articles en castellà (signats sovint amb el pseudònim de Gorkiano) que es caracteritzaven per una temàtica obrera d'ideologia llibertària, no serà fins l'any 1919 que apareixerà el seu primer llibre de poemes (*Poemes en ondes hertzianes*), on ja es posa de manifest la influència del moviment futurista i de l'avantguarda en general, una influència que es manté en el seu segon llibre de poemes (*L'irradiador del port i les gavines*).

Un dels elements més característics de la poesia de Salvat-Papasseit és la combinació de l'influx avantguardista amb les imatges extretes de la vida quotidiana en el barri de la Barceloneta. L'autor visqué una temporada al barri amb la seva dona i les seves dues filles a un dels pisos de la finca del carrer Dr. Giné i Partagàs, número 11.

Les postals que Papasseit enviava des dels diversos sanatoris on tractava de guarir-se de la seva malaltia han donat lloc a un dels llibres més personals de l'autor: *Postals a les filles*. Sempre marcada per l'ombra de la mort (començant per la del seu pare, quan ell tot just era una criatura), l'obra literària de Salvat-Papasseit continua amb llibres com *Les conspiracions*, *La gesta dels estels* i *El poema de la rosa als llavis*. Amb el temps, Papasseit es convertirà en un dels poetes més populars de la literatura catalana. Mort ben jove a causa de la tuberculosi, el seu últim llibre de poemes (*Óssa Menor*, publicat pòstumament) insinua una superació del model avantguardista.

OBRA:

Poemes en ondes hertzianes. Barcelona, Publicacions Mar Vella, 1919.

L'irradiador del port i les gavines. Barcelona, Atenes, 1921.

Les Conspiracions. Barcelona, Llibreria Nacional Catalana, 1922.

La gesta dels estels. Barcelona, La Revista, 1922.

El poema de la rosa als llavis. Barcelona, Llibreria Nacional Catalana, 1923.

Óssa Menor. Barcelona, 1925.

SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA:

GARCÉS, T. *Sobre Salvat-Papasseit i altres escrits*. Barcelona, Selecta, 1972.

SOBERANAS, A. *Epistolari de Joan Salvat-Papasseit*. Barcelona, Edicions 62, 1984.

SOBERANAS, A. *Postals a les filles*. Barcelona, La Magrana, 1986.

GAVALDÀ, J. V. *La tradició avantguardista catalana. Proses de Gorkiano i Salvat-Papasseit*. Barcelona, PAM, 1988.

BILBENY, J. *L'independentisme d'en Joan Salvat-Papasseit*. Barcelona, Sirius, 1991.

GADEA I GAMBÚS, F. *Estudi preliminar a Joan Salvat-Papasseit avantguardista: manifestos, cal·ligrames i altres poemes*. Barcelona, Alter Pirene, 1994.

TEXTOS

Heus aquí: jo he guardat fusta al moll.

Vosaltres no sabeu

què és

guardar fusta al moll:

però jo he vist la pluja

a barrals

sobre els bots,

i dessota els taulons arraulir-se el preu fet de l'angoixa;

sota els flandes

i els melis,

sota els cedres sagrats.

Quan els mossos d'esquadra espiaven la nit

i la volta del cel era una foradada

sense llums als vagons:

i he fet un foc d'estelles dins la gola del llop.

Vosaltres no sabeu

què és

guardar fusta al moll:

però totes les mans de tots els trinxeraires

com una farandola

feien un jurament al redós del meu foc.

l'era com un miracle

que estirava les mans que eren balbes.

l'en la boira es perdia el trepig.

Vosaltres no sabeu

què és

guardar fustes al moll.

Ni sabeu l'oració dels fanals dels vaixells

-que són de tants colors

com la mar sota el sol:

que no li calen veles.

[Nocturn per a acordió, de Joan Salvat-Papasseit]

Ara que estic al llit

malalt,

estic força content.

- Demà m'aixecaré potser,

i heus aquí el que m'espera:

Unes places lluentes de claror,

i unes tanques amb flors

sota el sol,

---

sota la lluna al vespre
i la noia que porta la llet
que té un capet lleuger
i duu un davantalet
amb unes vores fetes de puntes de coixí,
i una rialla fresca.

I encara aquell vailet que cridarà el diari,
i qui puja als tramvies
i els baixa
tot corrent.

I el carter
que si passa i no em deixa cap lletra m'angoixa
perquè no sé el secret
de les altres que porta.

I també l'aeroplà
que em fa aixecar el cap
el mateix que em cridés una veu d'un terrat.

I les dones del barri
matineres
qui travessen de pressa en direcció al mercat
amb sengles cistells grocs,
i retornen
que sobreïxen les cols,
i a vegades la carn,
i d'un altre cireres vermelles.

I després l'adroguer,
que treu la torradora del cafè
i comença a rodar la maneta,
i qui crida les noies
i els hi diu: - Ja ho té tot?
I les noies somriuen
amb un somriure clar,
que és el baume que surt de l'esfera que ell volta.

I tota la quitxalla del veïnat
qui mourà tanta fressa perquè serà dijous
i no anirà a l'escola.
I els cavalls assenyats
i els carreters dormits
sota la vela en punxa
que dansa en el seguit de les roderes.

I el vi que de tants dies no he begut.

I el pa,
    posat a taula.
I l'escudella rossa, fumejant.

I vosaltres amics,
perquè em vindreu a veure
i ens mirarem feliços.

Tot això bé m'espera
    si m'aixeco
    demà.

Si no em puc aixecar
    mai més,
heus aquí el que m'espera:

–Vosaltres restareu,
per veure el bo que és tot:
i la Vida
i la Mort.

[Tot l'enyor de demà, de Joan Salvat-Papasseit]

«Estimada Me:

La iaia m'escriu que ja estàs un xic més grassona i que la Núria ho està molt. Això vol dir que la mama us estima força, i el papa està content, que ja us voldria veure.

Jo t'envio aquest nen de la postal perquè porta un porquet que podreu fer a talls, i un cistellet ple d'ous. I la mama també, que se faci ben maca.

Joan, papa»

«Estimada Me:

El papa voldria ésser amb tu, ara que fas tres anys. I fer una gran festassa. Però com que no pot ser, l'alegria del papa serà igual i, encara que ens trobem lluny, jo recordaré tot el dia 1 de maig que la meva filleta té 3 preciosos anys i no ha estat malalteta. I engreixa't per no estar-ho, que quan el papa torni, hi hagi felicitat per a tota la vida.

D'aquí, filleta meva, no et puc fer cap present, mes t'envio el present de lo molt que us estimo.

Joan, papa»

«Estimada filleta:

El papa ha rebut una carta de la mama que l'ha fet molt content. Demà contestarà, perquè ara només vol pensar amb tu, amb els teus 3 anyets com una rosa, i amb el greu que li sap de no poder tenir-te ara als braços, en un dia tan gran, a la seva il·lusió.

Estima força el papa, que el papa si vol viure és perquè us feu ben grans i li sigueu la joia que no es pot comparar. I sobretot que mengis, que no estiguis malalta mai per mai de la vida.

Joan, papa»

[Fragment de *Postals a les filles*, de Joan Salvat-Papasseit]

BIBLIOTEQUES MÉS PROPERES

BIBLIOTECA FRANCESCA BONNEMAISON
Sant Pere Més Baix, 7

BIBLIOTECA PERE VILA
Passeig Lluís Companys, 18

LES DRASSANES

«Dio lugar la aurora al sol, que con un rostro mayor que el de una rodela por el más bajo horizonte poco a poco se iba levantando. Tendieron Don Quijote y Sancho la vista por todas partes, vieron el mar, hasta entonces dellos no visto: parecióles espaciosísimo y largo, harto más que las lagunas de Ruidera, que en la Mancha habían visto.»
[*El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha*, de Miguel de Cervantes]

Des del mar descobrim una Barcelona desconeguda i sorprenent. Un passeig en les ja clàssiques Golondrines del Portal de la Pau ens regala una perspectiva diferent i una bona oportunitat per acostar-nos a la pròpia ciutat amb ulls de turista.

En aquest context, no és estrany que el mite del continent perdut de l'Atlàntida se'ns faci present en els mots de Jacint Verdaguer. Barcelona i l'Atlàntida, una estranya i suggerent associació ja intuïda per l'escriptor barceloní Enriquer Vila-Matas en la seva novel·la *El viatge vertical*.

De tornada a terra, a l'ombra del monument a Colom, una de les icones característiques de la ciutat de Barcelona, recordem aquell episodi del Quixot de Miguel de Cervantes en què el cavaller manxec visita Barcelona ("archivo de cortesía") i contempla l'espectacle del mar per primer cop.

MUSEU MARÍTIM

Ens adrecem cap al Museu Marítim, allotjat a les antigues drassanes reials. Un cop dins, ens envaeix l'esperit èpic d'antics navegants i aventurers, pirates i almiralls, que van vessar la seva sang en el pèlag immens.

L'edifici, una de les millors mostres del gòtic civil català i les drassanes medievals més grans i millor conservades del món, conté col·leccions de gran valor i és el testimoni de

---

la memòria de la nostra relació amb la mar. Passat i futur, tradició i modernitat, es barregen en aquest magnífic museu gestionat pel Consorci de les Drassanes de Barcelona.

JACINT VERDAGUER

(1845-1902)

No pretenem aquí ressenyar la trajectòria d'una figura inabastable com és la de Mossèn Cinto; tot just acabats els actes de l'Any Verdaguer, amb motiu del centenari de la mort del poeta, el nostre itinerari s'interessa pel Verdaguer més "mariner", el de L'Atlàntida (i no pas, per exemple, el de Canigó, el seu altre gran poema èpic). És curiós com un poeta de terra endins aconsegueix reflectir amb tant d'encert la majestuositat de la mar. Sens dubte hi tenen alguna cosa a veure els viatges per l'Atlàntic que realitzà com a capellà de la Companyia Transatlàntica i que li proporcionaren una experiència directa de l'oceà.

ENRIQUE VILA-MATAS

(1948)

Nascut a Barcelona, Vila-Matas és un dels escriptors catalans en llengua castellana amb una trajectòria més sòlida i una projecció internacional més consolidada. Típic exemple de l'escriptor lletraferit (en el sentit que sol escriure llibres que, d'una manera o altra, parlen al seu torn d'altres llibres), algunes de les seves obres més destacades són les següents: *Suicidios ejemplares*, *Lejos de Veracruz*, *Extraña forma de vida*, *El viaje vertical* i *El mal de Montano*.

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA

(1547-1616)

Autor de *Novelas ejemplares* i, sobretot, del Don Quixot, Cervantes constitueix un autor indispensable en el cànon literari d'Occident. En aquest itinerari, hem inclòs la figura de Cervantes per un doble motiu: la seva vinculació amb la mar, principalment a conseqüència dels fets d'armes en què participà (Batalla de Lepant inclosa), i la seva relació amb Barcelona, ciutat que sens dubte conegué i que apareix en la segona part de Don Quixot. No ens podem estar d'esmentar el llibre *Cervantes en Barcelona*, de Martí de Riquer, on s'explica, amb l'erudició i l'amenitat característiques del seu autor, la relació entre la ciutat comtal i el creador del Quixot.

TEXTOS:

Vora la mar de Lusitània, un dia
los gegantins turons d'Andalusia
veren lluitar dos enemics vaixells;
flameja en l'un bandera genovesa,
i en l'altre ronca, assedegat de presa,
lo lleó de Venècia amb sos cadells.

Van per muntar-se les tallantes proes,
com al sol del desert enceses boes,
per morir una o altra a rebolcons;

---

i roda com un carro el tro de guerra,
fent en sos pols sotraquejar la terra,
temerosa com ells d'anar a fons.

Així d'estiu en tarda xafogosa
dos núvols tot just nats, d'ala negrosa,
s'escometen, al veure's, amb un bram
i, atrets per l'escalfor de llurs entranyes,
s'eixamplen acostant-se, les muntanyes
fent estremir a l'espetec del llamp.

Amb cruixidera i gemegor s'aferren,
com espatlludes torres que s'aterren
trinxant amb sa caiguda un bosc de pins;
i entre ais, cridòria i alarit salvatge,
ressona el crit feréstec d'abordatge
i cent destrals roseguen com mastins.

A la lluita carnívora i feresta
barreja sos lladrucs negra tempesta
congriada a garbí sobtadament,
i revinclades ones s'arrastellen,
damunt les naus, que cruixen i s'estellen
com un canyar dins esverat torrent.

L'espantosa abraçada més estrenyen,
i es topen, se rebolquen i s'empenyen,
acarades ses boques de volcans;
de l'hòrrida tempesta no s'adonen,
i escopint foc i ferro s'abraonen
a la gola d'abismes udolants.

Tal un raser de roures muntanyesos
en temps d'estiu pel llenyataire encesos,
de l'huracà al ruflet devorador,
fa ressonar per conques i cingleres
plors i crits i grinyols d'homes i feres,
aspre gemec d'un petit món que es mor.

Ofegant lo brogit de la batalla,
un llamp del cel espetegant davalla
de la nau veneciana al polvorí;
se bada i roda al fons feta un Vesuvi,
mentres romp la de Gènova un diluvi
d'escumes, foc i flama en remolí.

Càrrega i nau les ones engoliren,
i amb elles los taurons s'ho compartiren;

---

de mil guerrers sols lo més noi roman;
entre escuma a flor d'aigua un pal obira
i, quan lo braç per amarrar-s'hi estira,
altra onada el sepulta escumejant.

Mida l'abisme bracejant, i destre
ne surt muntat a un tros de l'arbre mestre
que gira on bé li plau com un corser,
i al trebolí es rebat de les zumzades,
com vell pastor al mig de ses ramades
de banyegaires bous que abeura el Ter.

Los cetacis aflairen carn humana
que l'àliga de mar també demana,
fent parella amb lo corb; pertot arreu
l'escometen records del cataclisme;
a cada pas lo xucla un nou abisme;
qui el traurà de sa gola?: sols un Déu.

[L'Atlàntida, de Jacint Verdaguer]

«Explicó el ponente cómo en el Timeo de Platón aparecía la Atlántida como una potencia mundial, situada en una isla inmensa en pleno Atlántico, que amenazó con invadir y esclavizar a todos los pueblos del Mediterráneo y sólo encontró una resistencia tenaz por parte de los griegos, a los que no obstante derrotó, con la excepción de los atenienses. Se entretuvo largo rato después el ponente relatando cómo la antigua ciudad de Atenas, es decir, la Atenas de comienzos de la historia, en un supremo esfuerzo lleno de grandeza y heroísmo, aniquiló los ejércitos atlantídeos. Y finalmente, con gran profusión de detalles, contó cómo poco después del triunfo ateniense unas fuertes sacudidas telúricas engulleron al ejército vencedor y toda la isla de la Atlántida.

La segunda y última diapositiva dejó inquieto a Mayol. Era un plano de la Gran Llanura, un barrio que estaba situado al norte de la capital de la Atlántida. Había en esa zona veintinueve canales verticales y diecinueve horizontales. La Gran Llanura, por la perfecta geometría cuadrículada de sus calles y canales, le recordó a Mayol lo que origiariamente ideara el arquitecto Cerdà para el Ensanche de Barcelona.

Sin poder evitarlo, Mayol empezó a asociar cierta nostalgia del Ensanche –que era donde había nacido– con la melancolía que le inspiraba el hundido continente de la Atlántida. “Yo sí que soy de la Atlántida” me decía ese mismo día Mayol cuando nos encontramos a las seis de la tarde. Sus ojos tenían un resplandor extraño.»

[*El viaje vertical*, d'Enrique Vila-Matas]

«En fin, por caminos desusados, por atajos y sendas encubiertas partieron Roque, Don Quijote y Sancho, con otros seis escuderos a Barcelona. Llegaron a su playa, la víspera de San Juan en la noche, y abrazando Roque a Don Quijote y a Sancho, a quien dio los diez escudos prometidos que hasta entonces no se los había dado, los dejó con mil

---

ofrecimientos que de la una a la otra parte se hicieron. Volvióse Roque, quedóse Don Quijote esperando el día así a caballo como estaba, y no tardó mucho cuando comenzó a descubrirse por los balcones del Oriente la faz de la blanca aurora, alegrando las yerbas y las flores, en lugar de alegrar el oído, aunque al mismo instante, alegraron también el oído el son de muchas chirimías y atabales, ruido de cascabeles, trapa, trapa, aparta, aparta de corredores, que al parecer de la ciudad salían. Dio lugar la aurora al sol, que con un rostro mayor que el de una rodela por el más bajo horizonte poco a poco se iba levantando. Tendieron Don Quijote y Sancho la vista por todas partes, vieron el mar, hasta entonces dellos no visto: parecióles espaciosísimo y largo, harto más que las lagunas de Ruidera, que en la Mancha habían visto. Vieron las galeras que estaban en la playa, las cuales abatiendo las tiendas se descubrieron llenas de fámulas y gallardetes, que tremolaban al viento y besaban y barrían el agua: dentro sonaban clarinetes, trompetas y chirimías, que cerca y lejos llenaban el aire de suaves y belicosos acentos: comenzaron a moverse, y a hacer un modo de escaramuza por las sosegadas aguas, correspondiéndoles casi al mismo modo infinitos caballeros, que de la ciudad sobre hermosos caballos y con vistosas libreas salían.»

[*El Ingenioso Hidalgo Don Quijote de la Mancha*, de Miguel de Cervantes]

BIBLIOTEQUES MÉS PROPERES

BIBLIOTECA SANT PAU I SANTA CREU
Hospital, 56